

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

© 2017 ЦИБУЛЬКО Д. І.

УДК 658.15

Цибулько Д. І. Теоретичні аспекти фінансово-економічного забезпечення промислових підприємств

Метою статті є дослідження проблеми фінансування процесу технічного переозброєння промислових підприємств. Досліджено проблемні аспекти фінансово-економічного забезпечення технічного переозброєння, визначено альтернативні джерела фінансування переозброєння та запропоновано створення Фонду технічного переозброєння за рахунок відсоткової частини від доходу від реалізації продукції. Така модель фінансування процесу технічного переозброєння дозволить підприємству самостійно визначати вектор свого розвитку, незалежно від зовнішніх інвестицій.

Ключові слова: фінансово-економічне забезпечення, технічне переозброєння, Фонд технічного переозброєння, інвестиційний процес, джерела фінансування.

Рис.: 3. **Бібл.:** 12.

Цибулько Дмитро Іванович – кандидат економічних наук, старший викладач кафедри бухгалтерського обліку, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (пр. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

УДК 658.15

UDC 658.15

Цыбулько Д. И. Теоретические аспекты финансово-экономического обеспечения промышленных предприятий

Целью статьи является исследование проблемы финансирования процесса технического перевооружения промышленных предприятий. Исследованы проблемные аспекты финансово-экономического обеспечения технического перевооружения, определены альтернативные источники финансирования перевооружения и предложено создание Фонда технического перевооружения за счет процентной части от дохода от реализации продукции. Такая модель финансирования процесса технического перевооружения позволит предприятию самостоятельно определять вектор своего развития, независимо от внешних инвестиций.

Ключевые слова: финансово-экономическое обеспечение, техническое перевооружение, Фонд технического перевооружения, инвестиционный процесс, источники финансирования.

Рис.: 3. **Библ.:** 12.

Цыбулько Дмитрий Иванович – кандидат экономических наук, старший преподаватель кафедры бухгалтерского учета, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця (пр. Науки, 9а, Харьков, 61166, Украина)

Tsybulko D. I. The Theoretical Aspects of the Financial-Economic Support for Industry Enterprises

The article is aimed at studying the problem of financing the technical rearmament of industrial enterprises. The problematic aspects of the financial-economic support for technical rearmament have been explored, the alternative sources of financing for rearmament have been determined, and establishment of a Fund for technical rearmament at the expense of the percentage of income from the marketing of products has been proposed. This model of financing for the process of technical rearmament will allow the enterprise to determine its own development vector, independently of the external investment.

Keywords: financial-economic support, technical rearmament, Fund for technical rearmament, investment process, sources of financing.

Fig.: 3. **Bibl.:** 12.

Tsybulko Dmytro I. – Candidate of Sciences (Economics), Senior Lecturer of the Department of Accounting, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

Актуальність фінансового забезпечення технічного переозброєння промисловості України зумовлена складністю проблем, що виникли у вітчизняних промислових підприємств у зв'язку з кризовими явищами. У даний час процес старіння виробничого апарату більшості галузей продовжується. Неухильно зростає частка устаткування, що досягло граничного терміну служби: майже 40% балансової вартості основних фондів матеріальної сфери складають об'єкти, вік яких перевищив 20 років. Єдиний вихід із ситуації, що склалася, – це здійснення масштабних структурних перетворень у всіх галузях матеріального виробництва, що включають проведення комплексу заходів щодо технічного переозброєння та модернізації виробничого апарату промисловості.

Проблема підвищення техніко-технологічного рівня промисловості безпосередньо пов'язана з розробкою нової інвестиційної політики, ключовою ланкою якої повинне стати створення дієвого механізму фінансового забезпечення технічного переозброєння промисловості. Особливістю даного механізму в сучасних умовах є інноваційне наповнення інвестицій, оскільки ефек-

тивність виробничих інвестицій пов'язана, передусім, з інноваційним характером структурних змін в економіці України. Складний взаємозв'язок інвестиційного процесу та інноваційно-технологічного розвитку промислових підприємств вимагає теоретичного дослідження категорій, що характеризують феномен інноваційно-інвестиційної діяльності, її націленість на оновлення наявного технологічного базису, впровадження високих технологій, модернізацію основних виробничих фондів. Необхідно глибоко проаналізувати проблему пошуку джерел фінансування технічного переозброєння, здійснюваного на основі безперервного потоку інновацій, оскільки особливістю даного процесу є орієнтація на інвестиції з довгостроковою віддачею. В умовах, коли власних засобів підприємств для модернізації виробництва не вистачає, а частка держави у фінансуванні інвестицій істотно скоротилася, кредити комерційних банків стали не підйомними для більшості підприємств вітчизняної промисловості.

Проблема фінансового забезпечення процесів структурно-технологічного оновлення та інноваційного розвитку економіки привернула увагу широкого кола те-

оретиків і практиків. У працях таких українських учених: Д. В. Ванькович, Н. Б. Демчишак, О. А. Євтушенко, О. С. Зубаньов, Я. Д. Крупка та ін. і їх російських колег Л. А. Палехова, О. А. Харитончук та ін. досліджено широке коло теоретичних і практичних питань, пов'язаних з підвищенням ефективності виробництва в результаті розширення діапазону інвестиційної та інноваційної діяльності. Зарубіжні дослідники Р. А. Бірбраєр, О. А. Ніпіаліді, Д. Сахал, Р. Шонбергер та ін. розвинули сучасну теорію економічних стосунків, що відображають інноваційний характер функціонування виробничої сфери.

Метою статті є дослідження проблеми фінансування процесу технічного переозброєння промислових підприємств.

Активізація інвестиційного процесу – найважливіша умова, що забезпечує прискорення технічного переозброєння. Висока, а в багатьох галузях надмірна зношеність основних виробничих фондів (ступінь зносу у 2014 р. перевищує в середньому 65%) визначає необхідність їх оновлення, модернізації та реконструкції.

Вирішення даної проблеми неможливе без значних інвестицій. У даний час одна з головних проблем в інвестиційній діяльності – наявність джерел фінансування капітальних інвестицій в основний капітал, гострий дефіцит яких в українській економіці стає усе більш відчутним [1].

Згідно з розрахованим бюджетом капітальних витрат керівництво підприємства приймає управлінські рішення щодо здійснення капітальних вкладень.

Основні компоненти процесу фінансування капітальних вкладень представлено на *рис. 1*.

Представлена схема містить деталізацію процесу фінансування капітальних вкладень за його складовими та коротку їх характеристику. Завдяки їй процес фінансування капітальних вкладень стає більш простим для розуміння.

Узагальнюючи класифікацію джерел фінансування капітальних вкладень, можна виокремити такі групи фінансових ресурсів: власні; централізовані; залучені та позичені.

Стосовно власних фінансових ресурсів з метою цільового використання коштів на технічне переозброєння, вважаємо за необхідне доповнити діючу класифікацію та запропонувати створення Фонду технічного переозброєння (*рис. 2*).

Узагальнюючи вищенаведене, підсумуємо, що всі джерела інвестування залежать від зовнішніх і внутрішніх факторів. Тому при виборі того чи іншого джерела інвестування технічного переозброєння потрібно враховувати їх структуру. Структура джерел фінансування капітальних вкладень підприємства залежить від багатьох факторів, зокрема від [2]:

- 1) рівня оподаткування доходів підприємства;
- 2) темпів зростання реалізації товарної продукції та їхньої стабільності;
- 3) структури активів підприємства;
- 4) стану ринку капіталу;
- 5) відсоткової політики комерційних банків;
- 6) рівня управління фінансовими ресурсами підприємства;

Рис. 1. Компоненти процесу фінансування капітальних вкладень

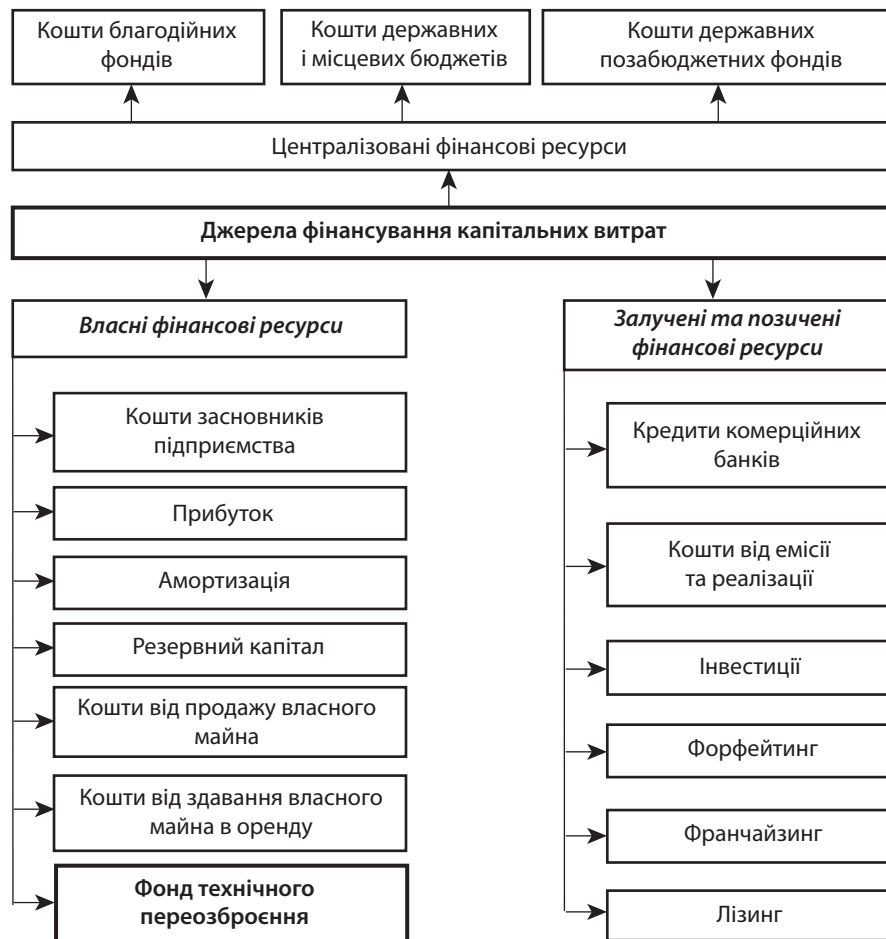

Рис. 2. Класифікація джерел фінансування капітальних витрат

7) суті стратегічних цільових фінансових рішень підприємства тощо [3].

Проте аналіз формування потенційних джерел фінансового забезпечення процесу технічного переозброєння дозволив зробити висновок, що кожен з них несе ризик у вигляді непогашення зобов'язань по конкретному платежу. Особливо на сучасному етапі, коли підприємства України переживають не кращий фінансовий час, питання вибору джерела фінансування технічного переозброєння стало дуже важливим.

Враховуючи об'єктивну необхідність масштабно-го відновлення виробничого потенціалу підприємств, його модернізації й технологічного прориву, очевидно, варто розвивати джерела фінансування реальних інвестицій у системі фінансово-кредитних відносин. Але довгострокове кредитування виробництва комерційними банками майже припинилося. Середній строк кредитування українськими банками – 18 місяців. На строк більше трьох років вітчизняні банки кредитують украй рідко, тоді як у світовій практиці кредит на три роки вважається середньостроковим [4].

На сьогоднішній день в Україні лізингова індустрія тільки формується. Щоб отримати ефект від лізингу як катализатора капіталовкладень, необхідно, насамперед, законодавчо поширити можливості його використання: зняти обмеження на лізингові операції з цілісними май-

новими комплексами, ввести пільгові кредитні ставки для фінансування лізингових проектів, стимулювати банківські установи до розвитку лізингових послуг, особливо багатосторонніх, тощо [5].

Серед джерел формування фінансування капітальних вкладень підприємств також слід виділити такі джерела, як *форфейтинг*, що використовуються для залучення інвестиційних ресурсів. Форфейтинг полягає у трансформації комерційного кредиту в банківський.

Ще одною формою фінансування інвестиційної діяльності є *франчайзинг*, що представляє собою таку організацію бізнесу, за якою одна компанія передає певній людині чи компанії право на продаж продукту і послуг цієї компанії за заздалегідь визначеними законами і правилами ведення бізнесу, що встановлює франчайзер.

Більшість учених поділяють думку, що найбільш розповсюдженим джерелом фінансування є власні кошти підприємств, до яких відносять амортизаційні відрахування, нерозподілений прибуток підприємства, надходження від здачі майна в оренду та ін. [6].

Вважаємо, що неправильно було б підприємству ставити себе в повну залежність від довгострокового або середньострокового банківського кредиту, інвестиційних вкладень в обмін на корпоративні права, лізинг, форфейтинг і т. д., тому необхідно передбачити часткове фінансування за рахунок позикових коштів у тій сумі, яку підприємство зможе компенсувати в середньостро-

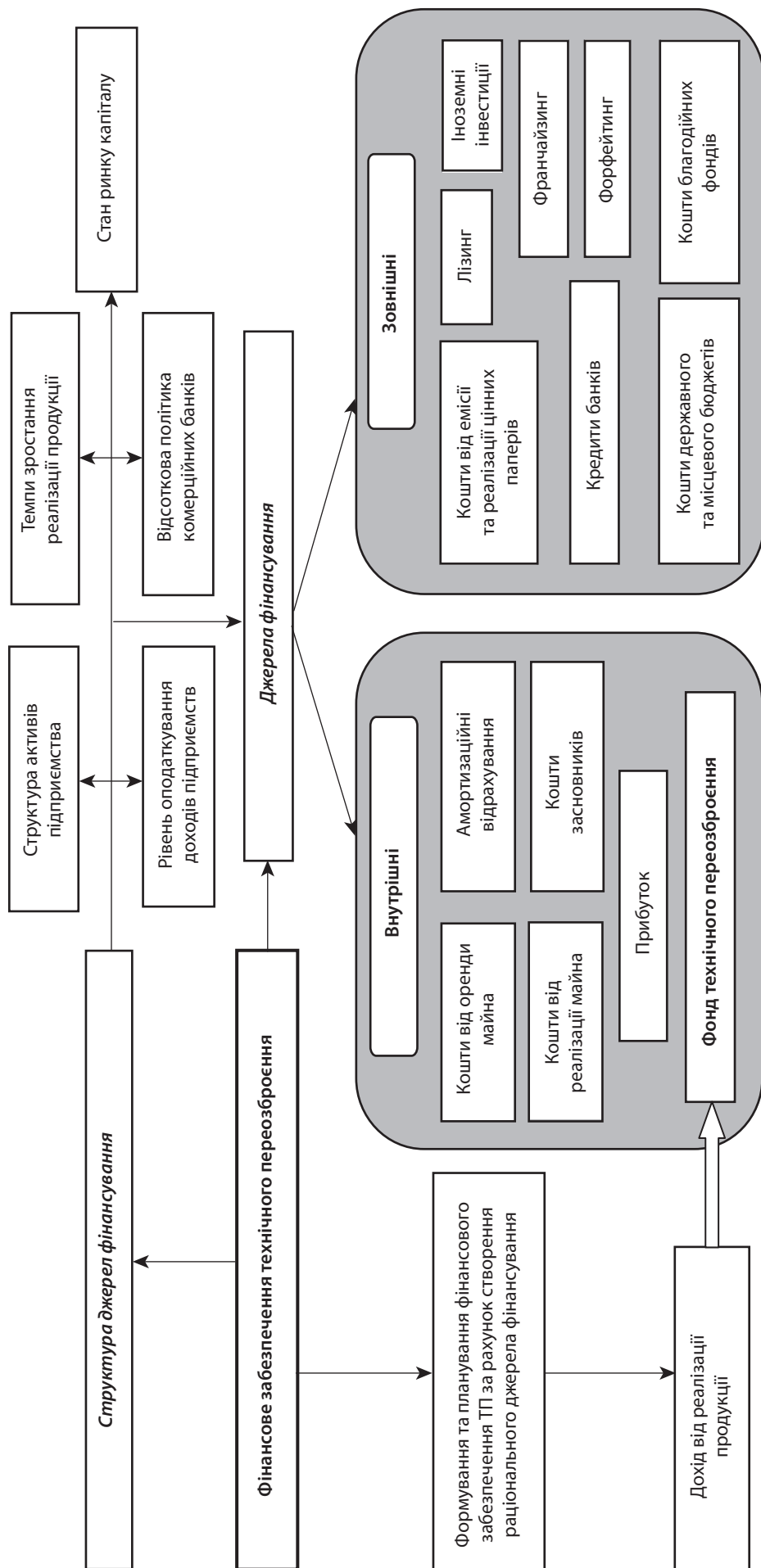

Рис. 3. Складові фінансового забезпечення технічного переозброєння

ковій перспективі, а частину – шляхом створення всередині підприємства (відобразивши в наказі про облікову політику) Фонду технічного переозброєння підприємства як ключового елементу у фінансуванні програм з оновлення техніко-технологічної бази підприємства. Підкреслимо, що створення Фонду технічного переозброєння (далі – ФТП) дасть перевагу підприємству, а саме, мінімізації залежності від зовнішніх факторів і знаходження у власності підприємства коштів на відтворення основних засобів [7].

Авторське бачення складових фінансового забезпечення технічного переозброєння представлено на рис. 3, а також запропоновано спосіб накопичення ФТП.

Пропонується кошти ФТП накопичувати за рахунок реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тобто в дохід від реалізації продукції закласти 0,1–1% (розмір відрахувань до цього Фонду підприємства можуть встановлювати самостійно, залежно від специфіки галузі, вартості продукції, тобто розглянути різні варіанти як при 0,1%, так і при 1%. Таким чином вибрати найбільш прийнятну умову, яка задовольнить покупців продукції з точки зору ціни та якості, а підприємство (у вигляді поповнення ФТП) для поповнення Фонду. Збільшення доходу від реалізації в загальній її сумі на 1% для кінцевого покупця суттєво не відіграє ролі, з точки зору законодавства, а формування ціни продукції – це пріоритетне право кожного підприємства. Отже, з доходу підприємство сплатить податок і певний відсоток зможе направити у ФТП. І найважливіше те, що це дасть можливість самостійно фінансувати програму технічного переозброєння.

Погоджуючись з думкою Поддєрьогіна А. М., можна вважати, що доцільним і раціональним для підприємства є комплексний підхід до вибору джерел фінансування технічного переозброєння.

Тоді основною передумовою визначення оптимальної структури таких джерел може бути детальний аналіз: по-перше, можливого обсягу внутрішніх джерел фінансування капітальних вкладень; по-друге, можливого обсягу залучення додаткових коштів, пов'язаного із подорожчанням капітальних витрат [12].

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи вищенаведене, можна зробити висновки, що всі джерела можна поділити на внутрішні та зовнішні. При використанні фінансових ресурсів потрібно враховувати структуру джерел та фактори, які на неї впливають, тому що ефективність такого фінансування може бути недоцільною. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Бирбраер Р. А., Альтшулер И. Г. Основы инженерного консалтинга: технология, экономика, организация. 2-е изд., перераб., доп. М.: Дело, 2007. 232 с.
2. Ванькович Д. В., Демчишак Н. Б. Аналіз фінансових джерел формування інвестиційних ресурсів в Україні. *Фінанси України*. 2007. № 7. С. 72–84.
3. Дасковський В. Б., Киселёв В. Б. Совершенствование оценки эффективности инвестиций. *Экономист*. 2009. № 1. С. 25–28.
4. Дасковський В. Б., Киселёв В. Б. Фактор времени при оценке эффективности инвестиционных проектов. URL: [http://](http://institutions.com/investments/1010-faktor-vremenipri-ocenke-effektivnosti-investicij.html)

institutions.com/investments/1010-faktor-vremenipri-ocenke-effektivnosti-investicij.html

5. Євтушенко О. А. Формування джерел фінансування відтворення основних засобів сільського господарства. *Академічний огляд*. 2008. № 7. С. 15–18.

6. Зубаньов О. С. Фінансовий лізинг в Україні. URL: http://www.machouse.ua/files/articles/63/37_2.pdf

7. Крупка Я. Д. Облік інвестицій: монографія. Тернопіль: Економічна думка, 2001. 302 с.

8. Ніпіаліді О. Ю. Амортизаційні відрахування як основне джерело фінансування інвестиційних програм. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2004. № 3. С. 77–82.

9. Палєхова Л. Л. Аналіз джерел фінансування капітальних вкладень. *Науковий вісник Національного гірничого університету*. 2004. № 12. С. 95–98.

10. Сахал Д. Технический прогресс: концепции, модели, оценки/пер. с англ. А. А. Рывкина. М.: Финансы и статистика, 1985. 366 с.

11. Харитончук О. А. Сутність фінансового забезпечення відтворення основних засобів суб'єктів секторів економіки. *Економіка і організація управління*. 2008. № 3. С. 116–127.

12. Шонбергер Р. Японские методы управления производством. М.: Экономика, 1998. 252 с.

REFERENCES

Birbrayer, R. A., and Altshuler, I. G. *Osnovy inzhenernogo konsaltinga: tekhnologiya, ekonomika, organizatsiya* [Foundation engineering consulting: technology, economy, organization]. Moscow: Delo, 2007.

Daskovskiy, V. B., and Kiselev, V. B. "Sovershenstvovaniye otsenki effektivnosti investitsiy" [Improving the assessment of investment efficiency]. *Ekonomist*, no. 1 (2009): 25-28.

Daskovskiy, V. B., and Kiselev, V. B. "Faktor vremeni pri otsenke effektivnosti investitsionnykh proektov" [The time factor in the assessment of efficiency of investment projects]. <http://institutions.com/investments/1010-faktor-vremenipri-ocenke-effektivnosti-investicij.html>

Krupka, Ya. D. *Oblik investytsii* [Investment accounting]. Ter-nopil: Ekonomichna dumka, 2001.

Kharytonchuk, O. A. "Sutnist finansovoho zabezpechenosti vidtvorennia osnovnykh zasobiv subiektiv sektoriv ekonomiky" [The essence of financial provision of reproduction of fixed assets of subjects of the sectors of the economy]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*, no. 3 (2008): 116-127.

Nipialidi, O. Yu. "Amortyzatsiini vidrakhuvannia yak osnovne dzherelo finansuvannia investytsiinykh prohran" [Depreciation charges as the main source of financing of investment programs]. *Visnyk Skhidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu imeni Volodymyra Dalia*, no. 3 (2004): 77-82.

Paliekhova, L. L. "Analiz dzherel finansuvannia kapitalnykh vkladov" [The analysis of the sources of financing of capital investments]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho hirnychoho universytetu*, no. 12 (2004): 95-98.

Sakhal, D. *Tekhnicheskii progress: kontseptsii, modeli, otsenki* [Technical progress: concepts, models, evaluation]. Moscow: Finansy i statistika, 1985.

Shonberger, R. *Yaponskiye metody upravleniya proizvodstvom* [Japanese methods of production management]. Moscow: Ekonomika, 1998.

Vankovych, D. V., and Demchysyak, N. B. "Analiz finansovykh dzherel formuvannia investytsiinykh resursiv v Ukraini" [Analysis of financial sources of formation of investment resources in Ukraine]. *Finansy Ukrainy*, no. 7 (2007): 72-84.

Yevtushenko, O. A. "Formuvannia dzherel finansuvannia vidtvorennia osnovnykh zasobiv silskoho hospodarstva" [The formation of sources of financing of reproduction of fixed assets of agriculture]. *Akademichniy ohliad*, no. 7 (2008): 15-18.

Zubanyov, O. S. "Finansovy lizynh v Ukraini" [Financial leasing in Ukraine]. http://www.machouse.ua/files/articles/63/37_2.pdf